

Zielona Księga – odpowiedzi na pytania

1. Czy mają Państwo ogólne uwagi dotyczące zastosowanego tu podejścia i celów niniejszej zielonej księgi?

Podejście zaproponowane w Zielonej Księdze moim zdaniem zbyt mocno skupia się na firmach o znaczeniu globalnym i ich badaniu zapominając, iż istnieją firmy giełdowe lokalne lub regionalne, których badanie sprawozdań finansowych jest równie istotne – przykładowo – upadek banku PKO BP wstrząsnął by z pewnością polską sytuacją gospodarczą, co miałyby wpływ na funkcjonowanie całej UE, a więc nie jest to temat, który nie powinien leżeć w zasięgu zainteresowań Komisji.

2. Czy sądzą Państwo, że istnieje potrzeba lepszego określenia społecznej roli badania sprawozdań finansowych w zakresie prawdziwości sprawozdań finansowych?

Z pewnością istnieje taka potrzeba, dowodem na to jest przytoczony we wstępie argument dotyczący jakości sprawozdań finansowych firm, które następnie upadały i odpowiedzialności biegłych rewidentów za te informacje, ale także za losy prywatnych inwestorów, którzy na podstawie tych informacji podejmowali decyzje dotyczące swoich oszczędności.

3. Czy sądzą Państwo, że można jeszcze zwiększyć ogólny poziom „jakości badania sprawozdań finansowych”?

Z pewnością jest to możliwe – potrzebny jednak jest sprawny mechanizm kontroli – niezależny od zawodu biegłego rewidenta. Ważne jest jednak, aby wspomnieć, iż raczej u podstaw „złych” sprawozdań finansowych nie leży niedostatek edukacji w tym zawodzie lecz „pokusa nadużycia”

4. Czy sądzą Państwo, że badanie powinno gwarantować pewność co do dobrej kondycji finansowej spółek? Czy badanie sprawozdań finansowych może spełnić taki cel?

Badanie powinno maksymalizować pewność co do dobrej kondycji finansowej spółek. Z pewnością będzie to trudne do osiągnięcia jednak obecna sytuacja, w której występuje „przewaga treści nad formą” i kieruje się zasadą „wystarczającej pewności” oraz wkalkulowania pewnego poziomu ryzyka, może z pewnością zostać poprawiona.

5. Czy zastosowana metodyka badania powinna być lepiej wyjaśniana użytkownikom, aby ograniczyć rozbieżności oczekiwań i wytłumaczyć rolę badania?

Zdecydowanie istnieje taka potrzeba, szczególnie ze względu na występowanie na rynku inwestorów indywidualnych, którzy często nie zdają sobie sprawy z tego jak funkcjonują badania biegłych rewidentów jaka jest waga i ranga przekazywanych informacji oraz gdzie mogą czekać na nich pułapki związane z tym w jaki sposób są te informacje prezentowane. Należy mieć świadomość, iż wiele osób ryzykuje oszczędności całego życia opierając się na tych właśnie badaniach i nie zdając sobie de facto sprawy z tego jakie informacje te badania zawierają.

6. Czy należy wzmocnić zawodowy sceptycyzm? Jak to osiągnąć?

Niezbędne jest wzmocnianie zawodowego sceptycyzmu. Jest to jednak zadanie niezwykle trudne choć ważne. Szczególnie niebezpieczne jest uspienie czujności biegłych rewidentów, którzy od lat badają tą samą spółkę – łatwiej jest wtedy przedstawicielom firmy manipulować informacjami, gdyż wytworzona relacja na linii biegły rewident firma oraz poczucie, że rewident zna spółkę mogą wpływać na jego osądy. Jego przejawem powinno być zadawanie pytań nawet w sytuacji, w której rewident ma minimalny poziom wątpliwości. Aby zmotywować do tego rewidentów można by wprowadzić konieczność „objaśniania” wyników przed badającymi jako element sprawozdania.

7. Czy należy zmienić negatywny odbiór zastrzeżeń zawartych w sprawozdaniach z badania? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Jest to z pewnością niezwykle ważne zagadnienie. Z pewnością gdyby sprawozdanie finansowe było ujęte w szerszej informacji pozwalającej pokazać bardziej przejrzyste sytuację firmy i pozwalało na uzyskanie dla firmy korzyści (jeśli jest ono pozytywne) poprawiłoby to wizerunek badań. Wiadomym jest, iż zastrzeżeń nikt nie lubi przyjmować, jeśli jednak byłyby one „obudowane” w ogólną sytuację spółki i pokazywały przyczyny oraz możliwe skutki byłyby z pewnością łatwiejsze do przyjęcia. Jednocześnie dla firm w przypadku, których zastrzeżenia nie wynikają ze znaczących problemów firmy nie miałyby one tak negatywnego wydźwięku, a byłyby raczej wskazówką, co firma powinna poprawić.

8. Jakie informacje dodatkowe powinny być przekazywane zewnętrznym stronom zainteresowanym i w jaki sposób?

Warto byłoby skorzystać w tym miejscu z „dobrych praktyk” stosowanych przez niektóre kraje. Przykładowo w Wielkiej Brytanii zastosowano ciekawy pomysł – biegli rewidentzi przekazują bardziej zwięzłe sprawozdania. Moim zdaniem nie powinny one zostać ograniczone, lecz raczej ich pewnego rodzaju streszczenie powinno stać się istotnym elementem – pozwoliłoby to na przekazanie najważniejszych informacji bez konieczności zagłębiania się w treść sprawozdania. Przydatne rozwiązanie zastosowano również we Francji gdzie biegli rewidentzi muszą publicznie uzasadnić swoją opinię. Warto byłoby również

wprowadzić uzupełnienie badań o opinie dokonaną przez biegłego rewidenta odnośnie stanu obecnego oraz przewidywań na przyszłość dla firmy.

9. Czy między zewnętrznymi biegłymi rewidentami, wewnętrznymi audytorami a komitetem ds. audytu prowadzony jest adekwatny i regularny dialog? Jeśli nie, jak można poprawić tę komunikację?

Jest to niezbędne. Nie ma jednak potrzeby kreowania nowych rozwiązań, gdyż wystarczająco ciekawe znajduje się w prawie niemieckim, gdzie audytorzy przedstawiają radzie nadzorczej poszerzone sprawozdanie dotyczące działalności (nie dostępne publicznie), które z pewnością motywuje wszystkie strony do lepszej komunikacji.

10. Czy sądzą Państwo, że biegli rewidenci powinni odgrywać rolę w gwarantowaniu wiarygodności informacji przekazywanych przez spółki w dziedzinie społecznej i środowiskowej odpowiedzialności biznesu?

Jest to niestety bardzo trudne. Można zastosować bardziej klarowne przepisy dotyczące sprawozdawczości oraz zwiększyć kontrolę. Należy też zobligować rewidentów do podawania opinii dotyczącej przyszłej sytuacji spółek.

11. Czy biegli rewidenci powinni się regularnie komunikować ze stronami zainteresowanymi? Czy należy zmniejszyć odstęp między końcem roku a datą badania?

Na oba pytania należy odpowiedzieć twierdząco. Regularna komunikacja poprawia współpracę i jakość informacji. Skrócenie dystansu spowoduje, że informacje staną się bardziej aktualne.

12. Jakie inne środki można przewidzieć w celu zwiększenia wartości badania?

Jak już wcześniej wspomniano niezbędna jest analiza w szerszym kontekście, a także wydawanie opinii oraz prognozy na przyszłość oraz uczynienie sprawozdań bardziej przejrzystych i zrozumiałych dla „przeciętnego Kowalskiego”

13. Jaka jest Państwa opinia na temat wprowadzenia MSRF w UE?

Pozytywny odzew w tej sprawie oraz szanse jakie daje MSRF (wzrost harmonizacji i jakości badań oraz wsparcie dla jakości i wiarygodności sprawozdań) pozwalają patrzeć na ten projekt optymistycznie.

14. Czy MSRF powinny być prawnie wiążące na obszarze UE? Jeśli tak, czy należy zastosować podejście zatwierdzające podobne do tego, które dotyczy Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)?

Alternatywnie, zważywszy na obecne rozpowszechnienie wykorzystania MSRF w UE, czy należy nadal zachęcać do stosowania MSRF w drodze niewiążących instrumentów prawnych (zaleceń, kodeksów postępowania)?

Tak, powinno zostać wprowadzone obligatoryjnie ponieważ daje znaczne korzyści oraz odzew jest pozytywny, co więcej część państw jest już w trakcie procedury przyjęcia, a główne firmy audytorskie również je stosują niezbędne jest to więc dla ujednolicenia sytuacji w przypadku tych krajów, które z niewiadomych przyczyn nie przyjęły ich dobrowolnie.

15. Czy należy dalej dostosowywać MSRF tak, aby zaspokajały potrzeby MŚP i MŚFA?

Tak, pozwoli to na większe ujednolicenie i większą przejrzystość.

16. Czy fakt, że biegły rewident jest wybierany i wynagradzany przez jednostkę badaną prowadzi do konfliktu? Jakie inne rozwiązania proponowałoby Państwo w tym kontekście?

Tak, można by było wprowadzić niezależną instytucję wybierającą firmy audytorskie, co zapewniłoby jej pełną niezależność. Jeśli zaś chodzi o wynagradzanie firmy powinny odprowadzać swego rodzaju opłatę stanowiącą określony procent obrotów na rzecz pokrycia kosztów badania i z tych opłat pokrywane byłyby wynagrodzenia firm audytorskich.

17. Czy w pewnych przypadkach wybór przez stronę trzecią byłby uzasadniony?

Nie tylko w pewnych wypadkach, ale wprowadzenie tego jako standard byłoby uzasadnione.

18. Czy stałe zatrudnianie firm audytorskich powinno być ograniczone w czasie? Jeśli tak, jaki powinien być maksymalny czas zatrudniania firmy audytorskiej?

Tak. Firmy audytorskie nie powinny być w firmie dłużej niż 2-3 lata. W przypadku instytucji zewnętrznej wybierającej podmioty audytujące możliwa byłaby zmiana nawet co rok przy zapewnieniu pełnego dostępu do prac poprzednich firm i stworzeniu swego rodzaju bazy wiedzy w instytucji niezależnej zlecającej badania.

19. Czy należy zakazać świadczenia usług niezwiązanych z badaniem sprawozdań finansowych przez firmy audytorskie? Czy zakazy tego rodzaju powinny stosować się do wszystkich firm i ich klientów, czy może do pewnych rodzajów instytucji, takich jak instytucje finansowe o znaczeniu systemowym?

Tak, ponieważ zmniejsza to ich niezależność. Jak widać na przykładzie Francji jest to w pełni możliwe i akceptowalne. Powinien być to zakaz powszechny ponieważ dokonywanie wyłączeń z zakazu może prowadzić do nadużyć, a znaczne ograniczenie zakazu nie spełni jego roli.

20. Czy należy uregulować kwestię maksymalnego wynagrodzenia, jakie firma audytorska może uzyskać od jednego klienta?

Tak – szczególnie łatwe byłoby to w przypadku instytucji trzeciej. W obecnej sytuacji ponadprzeciętne wynagrodzenia firm audytorskich budzą obawy, iż wynagradzane nie są one za swoje usługi ale również za kształtowanie wyników tej usługi.

21. Czy należy wprowadzić nowe zasady dotyczące przejrzystości sprawozdań finansowych firm audytorskich?

Z pewnością coraz większa regulacja usztywnia i biurokratyzuje rynek, jednak w przypadku tak ważnych zagadnień jak sprawozdania finansowe zasada ciągłego doskonalenia jest niezbędna.

22. Jakie dalsze środki zarządzania firmami audytorskimi można przewidzieć w celu wzmocnienia niezależności biegłych rewidentów?

Wzmocnienie ładu korporacyjnego, aby ograniczyć konflikt interesów i wzmocnić niezależność, można zastosować sprawdzone już modele – zaczerpnąć je z agencji ratingowych (choć i te okazały się być zawodne) lub poszukać rozwiązania w modelu brytyjskim – mówiącym o wybieraniu do struktury zarządzania firm niezależnych członków nie mających uprawnień wykonawczych.

23. Czy należy przeanalizować inne struktury w celu umożliwienia firmom audytorskim pozyskiwania kapitału ze źródeł zewnętrznych?

Zniesienie konieczność, aby biegli rewidenci posiadali większość głosów firmie audytorskiej oraz odejście od modelu spółek partnerskich na rzecz innych struktur co pozwoli na gromadzenie kapitału z pewnością wesprze rozwój tych firm.

24. Czy zgadzają się Państwo z sugestiami dotyczącymi biegłych rewidentów grup kapitałowych? Czy mają Państwo inne pomysły w tym zakresie?

Tak, brak innych pomysłów

25. Jakie środki należy przewidzieć, by dalej zwiększać integrację i zacieśniać współpracę w zakresie nadzoru nad firmami audytorskimi na szczeblu UE?

Warto zastanowić się nad rozwiązaniem, które zastosowane jest choćby w przypadku Rynku Papierów Wartościowych – przekształcić Europejską Grupę Organów Nadzoru nad Biegłymi Rewidentami (EGAOB) w tzw. „komitet poziomu 3 procedury Lamfalussy’ego”

26. Jak można osiągnąć wzmożenie konsultacji i komunikacji między biegłym rewidentem dużych spółek notowanych na giełdzie a organem regulacyjnym?

Niezbędne jest w tym celu wprowadzenie regulacji (a także sprawdzanie ich funkcjonowania), które nakładałyby na organy nadzorujące obowiązek przekazywania biegłym rewidentom informacji dotyczących elementów, na które powinni zwracać uwagę oraz potencjalnych zagrożeń, a na biegłych rewidentów obowiązek przekazywania informacji do organów nadzorujących w postaci przekazywania sprawozdań ze szczególnym uwzględnieniem przekazywania uwag dotyczących potencjalnych zagrożeń dalszego funkcjonowania firmy oraz oszustw.

27. Czy obecna konfiguracja rynku usług biegłych rewidentów może stwarzać ryzyko systemowe?

Tak, swoisty monopol „wielkiej Czwórki” powoduje, iż upadek jednej firmy może spowodować zachwianie się systemu – jest to sytuacja co najmniej niebezpieczna.

28. Czy sądzą Państwo, że obowiązkowe tworzenie konsorcjum firm audytorskich z włączeniem co najmniej jednej mniejszej firmy audytorskiej niemającej znaczenia systemowego mogłoby zdynamizować rynek usług biegłych rewidentów i umożliwić małym i średnim firmom większy udział w segmencie zleceń na badania większych podmiotów?

Tak, skuteczność tego rozwiązania pokazuje model Francuski

29. Czy z punktu widzenia doskonalenia struktury rynku usług biegłych rewidentów zgodziliby się Państwo na obowiązkową rotację i ogłaszanie przetargu po upływie ustalonego okresu? Jak długi powinien być ten okres?

Tak, około 2-3 lat, Warunkiem niezbędnym jest jednak przejrzystość tych przetargów, wymóg stawiania do nich konsorcjów oraz wprowadzenie wymogu dotyczącego również partnerów (pozwoli na uniknięcie przenoszenia klientów wraz z partnerami)

30. Jak rozwiązać kwestię „preferowania Wielkiej Czwórki”?

Wprowadzić konsorcja, zdelegalizować klauzule umowne, wprowadzić europejski certyfikat jakości dla firm audytorskich.

31. Czy zgadzają się Państwo, że plany awaryjne, w tym plany ewentualnej likwidacji, mogą mieć kluczowe znaczenie z punktu widzenia ryzyka systemowego i ryzyka

upadłości firm?

Tak, warunkiem jest jednak, aby nie dały one poczucia bezpiecznej poduszki i bezkarności dla firm co mogłoby spowodować ich nieefektywne zarządzanie

32. Czy konsolidacja dużych firm audytorskich obserwowana na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat (tj. oferta globalna, synergia) jest nadal uzasadniona? W jakich okolicznościach można by przewidzieć odwrócenie tego trendu?

Jest to pytanie bardzo skomplikowane i odpowiedź na nie wymaga wielu analiz, jednak odwrócenie sytuacji może się stać niemożliwe.

33. Jak Państwa zdaniem można najlepiej zwiększyć transgraniczną mobilność zawodowych biegłych rewidentów?

Tworząc większą harmonizację oraz tzw. „europejski paszport biegłych rewidentów”
Utworzenie ogólnoeuropejskiego rejestru z jednolitymi wymogami co do kwalifikacji zawodowych i jednolitymi przepisami dotyczącymi zarządzania, własności i niezależności stosowanymi na obszarze Unii Europejskiej. Niezbędna byłaby również większa koordynacja na rynku europejskim oraz zniesienie wymogu zatwierdzania i rejestracji w każdym państwie gdzie mają być świadczone usługi oraz wymogu testów umiejętności w każdym państwie członkowskim.

34. Czy zgadzają się Państwo na „maksymalną harmonizację” w połączeniu z jednolitym paszportem europejskim dla biegłych rewidentów i firm audytorskich? Czy sądzą Państwo, że powinno to również dotyczyć mniejszych firm?

Tak – wsparłoby to z pewnością rozwój rynku i zwiększyło konkurencyjność mniejszych podmiotów

35. Czy chcieliby Państwo wybrać usługę na poziomie niższym niż badanie sprawozdań finansowych, czyli tzw. „ograniczone badanie” lub „przeгляд ustawowy” sprawozdań finansowych MŚP zamiast badania wymaganego ustawą? Czy taka usługa powinna być uzależniona od przygotowania dokumentacji rachunkowej przez odpowiednio wykwalifikowanego księgowego (wewnętrznego lub zewnętrznego)?

Tak, co do drugiego pytania konieczne jest wypracowanie narzędzia, które pozwoliłoby na nieuchybianie jakości tej ograniczonej formy, znalezienie odpowiedniego narzędzia wymaga jednak moim zdaniem szerokich konsultacji, gdyż nie powinno ono być szczególnie obciążające dla firm MSP

36. Czy należy zapewnić „bezpieczną przystań” w zakresie ewentualnych potencjalnych

przyszłych zakazów dotyczących usług niezwiązanych z badaniem w ramach obsługi klientów z sektora MŚP?

Zdecydowanie tak, ryzyko nadużyć jest tutaj znacznie mniejsze, a firmy z sektora MSP potrzebują specjalistycznego wsparcia aby mogły się rozwijać, szersza współpraca w tym przypadku z biegłym rewidentem daje raczej możliwość zmniejszenia niż zagrożenie zwiększenia nadużyć.

37. Czy „ograniczonemu badaniu” lub „przeglądowi ustawowemu” powinny towarzyszyć przepisy dotyczące wewnętrznej kontroli jakości i nadzoru przez organy nadzorcze, które stanowiłyby mniejsze obciążenie? Czy mogą Państwo podać przykłady takich rozwiązań w praktyce?

Warto w tym przypadku przyjrzeć się rozwiązaniom jakie zastosowała Estonia , Szwajcaria oraz USA – nie ma potrzeby wyważania otwartych drzwi – skoro modele te działają w tych krajach warto wykorzystać ich rozwiązania dotyczące jakości.

38. Jakie środki, Państwa zdaniem, mogłyby zwiększyć jakość nadzoru biegłych rewidentów na świecie poprzez współpracę międzynarodową?

Szeroka wymiana dokumentacji roboczej, stworzenie bazy wiedzy dostępnej dla organów nadzorujących oraz firm badających zawierających szerokie informacje o firmach (nie tylko pochodzące z badania) współpraca biegłego rewidenta grupy z biegłymi rewidentami badającymi poszczególne jednostki wewnątrz grupy (być może wymagana ustawowo)